

ปัญหากฎหมายเกี่ยวกับวิธีการได้มาซึ่งสมาชิกวุฒิสภา ตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการได้มาซึ่งสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. 2561¹

พรนภา สงแจ้ง²

จากการศึกษาปัญหากฎหมายเกี่ยวกับวิธีการได้มาซึ่งสมาชิกวุฒิสภา ตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการได้มาซึ่งสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. 2561 มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาถึงประวัติ ความเป็นมา แนวคิด และทฤษฎี หลักเกณฑ์การได้มาซึ่งสมาชิกวุฒิสภา ตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการได้มาซึ่งสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. 2561 ซึ่งทำให้ ผู้ศึกษาได้รับความรู้ว่รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 มาตรา 107 กำหนดว่า สมาชิกวุฒิสภาประกอบด้วยสมาชิกจำนวน 200 คน ซึ่งมาจากการเลือกกันเองของบุคคล ซึ่งมีความรู้ ความเชี่ยวชาญ ประสบการณ์ อาชีพ ลักษณะ หรือประโยชน์ร่วมกัน หรือทำงานหรือเคยทำงานด้านต่าง ๆ ที่หลากหลายของสังคม โดยในการแบ่งกลุ่มต้องแบ่งในลักษณะที่ทำให้ประชาชนซึ่งมีสิทธิสมัครรับเลือกทุกคนสามารถอยู่ในกลุ่มใดกลุ่มหนึ่งได้ และสมาชิกวุฒิสภาต้องมีคุณสมบัติและไม่มีลักษณะต้องห้าม ตามมาตรา 108 ทั้งนี้ วิธีการคัดเลือกกันเองของบุคคลจากกลุ่มอาชีพต่าง ๆ ที่มีความหลากหลายของสังคมให้ดำเนินการตั้งแต่ระดับอำเภอ ระดับจังหวัด และระดับประเทศ โดยจะกำหนดรายละเอียดของแต่ละกลุ่มไว้ใน พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการได้มาซึ่งสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. 2561 มาตรา 11 กำหนดกลุ่มไว้ 20 กลุ่ม

จากการศึกษาทำให้ทราบว่าปัญหากฎหมายเกี่ยวกับวิธีการได้มาซึ่งสมาชิกวุฒิสภา ตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการได้มาซึ่งสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. 2561 รวมถึงขั้นตอน และวิธีการเลือกกันเองของผู้สมัครสมาชิกวุฒิสภา ตามระเบียบคณะกรรมการการเลือกตั้งว่าด้วยการเลือกสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. 2567 ยังไม่มีความชัดเจนเพียงพอ ไม่ครอบคลุมปัญหาต่างๆ ทำให้เกิดช่องว่างของกฎหมาย เกิดการถกเถียงตีความบทบัญญัติของกฎหมายที่ไม่ชัดเจน ไม่เป็นไปตามเจตนารมณ์ของบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญ อีกทั้งยังก่อให้เกิดความไม่สุจริตและเที่ยงธรรม ในการเลือกสมาชิกวุฒิสภา

¹ บทความนี้เรียบเรียงจากการค้นคว้าอิสระ เรื่อง ปัญหากฎหมายเกี่ยวกับวิธีการได้มาซึ่งสมาชิกวุฒิสภา ตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการได้มาซึ่งสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. 2561 โดยมีอาจารย์ที่ปรึกษา คือ รองศาสตราจารย์จรล เล็งวิทย์ และคณะกรรมการสอบ คือ รองศาสตราจารย์ประเทือง ธนิยผล และรองศาสตราจารย์กำธร กำประเสริฐ

² นักศึกษาปริญญาโท หลักสูตรนิติศาสตรมหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง

อีกด้วย ผู้เขียนจึงได้ศึกษาและวิเคราะห์ปัญหาข้อกฎหมายเกี่ยวกับวิธีการได้มาซึ่งสมาชิกวุฒิสภา โดยมีประเด็นปัญหา ดังต่อไปนี้

ปัญหาประการแรก กรณีคุณสมบัติเกี่ยวกับความรู้ ความเชี่ยวชาญ และประสบการณ์หรือการทำงานในกลุ่มที่สมัคร ตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการได้มาซึ่งสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. 2561 มาตรา 13 (3) “ผู้สมัครสมาชิกวุฒิสภาต้องมีความรู้ ความเชี่ยวชาญ ประสบการณ์หรือการทำงานในกลุ่มที่สมัคร ไม่น้อยกว่า 10 ปี” คือ การที่ลักษณะอาชีพของผู้สมัครไม่ตรงตามกลุ่มอาชีพที่สมัคร อันเนื่องมาจากการแบ่งกลุ่มอาชีพที่อาจไม่ครอบคลุมและชัดเจนเพียงพอ ทำให้บางอาชีพถูกรวมไว้ในกลุ่มเดียวกันอย่างไม่เหมาะสม นอกจากนี้ การที่กฎหมายมิได้มีข้อจำกัดในการลงสมัครรับเลือกตั้งในแต่ละกลุ่มอาชีพ ส่งผลให้ผู้สมัครบางรายมิได้เป็นผู้แทนที่แท้จริงของ กลุ่มอาชีพนั้น ๆ ตามเจตนารมณ์ของกลุ่มอาชีพที่กฎหมายกำหนด ก่อให้เกิดข้อสงสัยเกี่ยวกับความรู้ ความเชี่ยวชาญ และประสบการณ์ ของผู้ที่ได้รับเลือกจากกลุ่มอาชีพต่าง ๆ ว่าจะสามารถเป็นผู้แทนของกลุ่มนั้น ๆ ได้อย่างแท้จริงหรือไม่ ซึ่งปัจจัยหลายประการอาจส่งผลให้กระบวนการเป็นตัวแทนไม่สอดคล้องกับเจตนารมณ์ของการออกแบบการเลือกสมาชิกวุฒิสภา

ปัญหาประการที่สอง กรณีที่เกี่ยวข้องกับคุณสมบัติของผู้สมัครสมาชิกวุฒิสภา ตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการได้มาซึ่งสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. 2561 มาตรา 14 (1) ซึ่งกำหนดให้ผู้สมัครต้องไม่มีลักษณะต้องห้ามคือ “ต้องไม่ติดยาเสพติดให้โทษ” แต่ในกระบวนการรับสมัครสมาชิกวุฒิสภา มิได้กำหนดให้ผู้สมัครยื่นใบรับรองแพทย์ที่ระบุให้ต้องตรวจหาสารเสพติดด้วยแต่อย่างใดก็ตาม นอกจากนี้ พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการได้มาซึ่งสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. 2561 มิได้กำหนดระยะเวลาภายหลังศาลมีคำพิพากษาถึงที่สุด ในกรณีที่ผู้สมัครเคยต้องคำพิพากษาถึงที่สุดว่ากระทำความผิดฐานเสพยาเสพติดให้โทษ ซึ่งอาจส่งผลกระทบต่อกรปฏิบัติหน้าที่ การที่ผู้สมัครสมาชิกวุฒิสภาเคยมีประวัติเกี่ยวข้องกับยาเสพติด อาจมีความเสี่ยง ที่จะกลับไปเสพยา อันอาจส่งผลกระทบต่อกรปฏิบัติหน้าที่ และยังส่งผลกระทบต่อภาพลักษณ์และความน่าเชื่อถือของวุฒิสภา ทั้งในสายตาของประชาชนและนานาชาติ

ปัญหาประการที่สาม กรณีที่เกี่ยวข้องกับการตีความข้อกฎหมายที่กำหนดลักษณะต้องห้ามของสมาชิกวุฒิสภา ตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการได้มาซึ่งสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. 2561 มาตรา 14 (14) ซึ่งบัญญัติว่า “อยู่ในระหว่างต้องห้ามมิให้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง” อันหมายถึงสถานะของบุคคลที่ไม่สามารถดำรงตำแหน่งทางการเมืองได้ เนื่องจากอยู่ภายใต้ข้อจำกัดของกฎหมาย หรือคำสั่งของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในกรณีที่คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ (ป.ป.ช.) มีมติชี้มูลความผิดบุคคลใด และต่อมาศาลประทับฟ้อง ตามมาตรา 81 พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. 2561 “ให้ผู้ถูกกล่าวหาหยุดปฏิบัติหน้าที่จนกว่าจะมีคำพิพากษา เว้นแต่ศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองจะมีคำสั่งเป็นอย่างอื่น” แต่คดี

ยังไม่ถึงที่สุด ประเด็นสำคัญคือ มติชี้มูลของคณะกรรมการ ป.ป.ช. และศาลประทับดังกล่าวถือเป็นคำสั่งที่มีผลเป็นการอยู่ระหว่างต้องห้ามมิให้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองตามมาตรา 14 (14) หรือไม่ จึงเกิดปัญหาเกี่ยวกับการตีความและการบังคับใช้บทบัญญัติดังกล่าว

ปัญหาประการที่สี่ การเลือกสมาชิกวุฒิสภา กำหนดให้ใช้วิธีลงคะแนนลับ โดยแบ่งการเลือกเป็น 3 ระดับ ได้แก่ ระดับอำเภอ ระดับจังหวัด และระดับประเทศ ซึ่งแต่ละระดับต้องมีการเลือกถึงสองรอบ โดยการเลือกรอบแรกให้ลงคะแนนเลือกบุคคลในกลุ่มเดียวกัน การเลือกรอบที่สองให้ลงคะแนนเลือกบุคคลในกลุ่มอื่นที่อยู่ในสายเดียวกัน ตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการได้มาซึ่งสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. 2561 มาตรา 40 มาตรา 41 และมาตรา 42 โดยในการเลือกสมาชิกวุฒิสภา มีเจตนาเพื่อให้ประชาชนซึ่งมีความรู้ ความเชี่ยวชาญ ประสบการณ์ อาชีพ ลักษณะ หรือประโยชน์ร่วมกัน หรือทำงานหรือเคยทำงานด้านต่าง ๆ ที่หลากหลายของสังคมสามารถเข้าถึงการเป็นสมาชิกวุฒิสภาให้ได้มากที่สุด หากผู้สมัครรับเลือกเป็นสมาชิกวุฒิสภาชักชวนบุคคลอื่นมาสมัครจำนวนมาก ๆ เพื่อลงคะแนนให้กับบุคคลใดบุคคลหนึ่ง จะถือเป็นการกระทำที่เป็นการฝ่าฝืนกฎหมายหรือไม่ ซึ่งการลงคะแนนเลือกบุคคลในกลุ่มเดียวกัน (รอบแรก) กำหนดให้เลือกผู้สมัครได้ไม่เกินสองคนโดยจะลงคะแนนให้ตนเองก็ได้ แต่จะลงคะแนนให้บุคคลใดเกินหนึ่งคะแนนมิได้ และถ้าผู้สมัครสมาชิกวุฒิสภาคนใดไม่ลงคะแนนให้ตนเอง การกระทำเช่นนี้ มีเจตนาทุจริตแล้วหรือไม่อย่างไร และการเลือกกันเองของผู้สมัครสมาชิกวุฒิสภายังส่งผลกระทบต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนส่วนใหญ่ที่ได้เป็นผู้สมัครสมาชิกวุฒิสภา วิธีการดังกล่าวมานั้น เป็นไปตามระบอบประชาธิปไตย และอำนาจอธิปไตยเป็นของปวงชนชาวไทยหรือไม่

จากการศึกษาค้นคว้าปัญหากฎหมายเกี่ยวกับวิธีการได้มาซึ่งสมาชิกวุฒิสภา ตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการได้มาซึ่งสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. 2561 ผู้ศึกษาพบว่า มีข้อเสนอแนะ คือ

1. ปัญหาคุณสมบัติเกี่ยวกับความรู้ ความเชี่ยวชาญ และประสบการณ์หรือการทำงานในกลุ่มที่สมัครของสมาชิกวุฒิสภา ซึ่งผู้ศึกษาขอเสนอแนะว่าตามมาตรา 13 (3) แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการได้มาซึ่งสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. 2561 บัญญัติว่า “มีความรู้ ความเชี่ยวชาญ และประสบการณ์ หรือทำงานในด้านที่สมัคร ไม่น้อยกว่าสิบปี” ผู้ศึกษาเห็นควรให้เพิ่มเติมข้อความในมาตรา 13 (3) ดังนี้ “มีความรู้ ความเชี่ยวชาญ และประสบการณ์ หรือทำงานในด้านที่สมัคร ไม่น้อยกว่าสิบปีและมีวุฒิการศึกษาระดับปริญญาตรีหรือเทียบเท่า”

2. ปัญหาเกี่ยวกับลักษณะต้องห้าม ต้องไม่ติดยาเสพติดให้โทษ ซึ่งผู้ศึกษาขอเสนอแนะว่าตามมาตรา 14 (1) แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการได้มาซึ่งสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. 2561 บัญญัติว่า “ต้องไม่ติดยาเสพติดให้โทษ” ผู้ศึกษาเห็นควรให้เพิ่มเติมข้อความในมาตรา 14 (1) ดังนี้ “ต้องไม่ติดยาเสพติดให้โทษ หรือเคยต้องคำพิพากษาถึงที่สุด ฐานเป็นผู้เสพพื้มาแล้วไม่น้อยกว่าห้าปี”

3. ปัญหาเกี่ยวกับลักษณะต้องห้ามอยู่ระหว่างต้องห้ามมิให้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง ซึ่งผู้ศึกษาขอเสนอแนะว่าตามมาตรา 14 (14) แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการได้มาซึ่งสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. 2561 บัญญัติว่า “อยู่ในระหว่างต้องห้ามมิให้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง” ผู้ศึกษาเห็นควรให้เพิ่มเติมข้อความในมาตรา 14 (1) ดังนี้ “ศาลมีคำพิพากษาว่าอยู่ระหว่างต้องห้ามมิให้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง”

4. ปัญหาเกี่ยวกับการเลือกสมาชิกวุฒิสภา กำหนดให้ใช้วิธีลงคะแนนลับ โดยแบ่งการเลือกเป็น 3 ระดับ ได้แก่ ระดับอำเภอ ระดับจังหวัด และระดับประเทศ ซึ่งผู้ศึกษาขอเสนอแนะว่า

ตามมาตรา 40 พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการได้มาซึ่งสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. 2561 จากเดิมที่บัญญัติว่า “การเลือกในระดับอำเภอ ให้ดำเนินการ ดังต่อไปนี้

(1) ผู้สมัครต้องมาถึงสถานที่เลือกและแสดงตนภายในเวลาที่คณะกรรมการกำหนด ผู้ใด ไม่มา หรือมาไม่ทันกำหนดให้หมดสิทธิที่จะเลือกและได้รับเลือก

(2) เมื่อผู้สมัครมาครบหรือพ้นเวลาตาม (1) แล้ว ให้ผู้อำนวยการการเลือกระดับอำเภอจัดให้ ผู้สมัครแต่ละกลุ่มรวมอยู่ในกลุ่มเดียวกัน ณ สถานที่ที่ผู้อำนวยการการเลือกระดับอำเภอกำหนด

(3) ให้ผู้สมัครแต่ละกลุ่มลงคะแนนเลือกบุคคลในกลุ่มเดียวกัน ได้ไม่เกินสองคน โดยจะลงคะแนน เลือกตนเองก็ได้ แต่จะลงคะแนนให้บุคคลใดเกินหนึ่งคะแนนมิได้

(4) เมื่อการลงคะแนนของกลุ่มใดแล้วเสร็จ ให้ผู้อำนวยการการเลือกระดับอำเภอดำเนินการให้มีการนับคะแนนของกลุ่มนั้นโดยเปิดเผย

(5) ให้ผู้ซึ่งได้คะแนนสูงสุดเรียงตามลำดับห้าคนแรกเป็นผู้ได้รับเลือกขั้นต้นของแต่ละกลุ่ม ในกรณี ที่ในลำดับใดมีผู้ได้คะแนนเท่ากันจนเป็นเหตุให้มีผู้ได้คะแนนสูงสุดเกินห้าคน ให้ผู้ซึ่งได้คะแนนเท่ากันดังกล่าว จับสลากกันเองว่าผู้ใดจะได้รับเลือกในกลุ่มนั้น ในกรณีที่มีผู้ได้คะแนนไม่ถึงห้าคน ให้เฉพาะผู้ซึ่งได้คะแนน เป็นผู้ได้รับเลือก

(6) ในกรณีที่ผู้ซึ่งได้รับเลือกตาม (5) ผู้ใดไม่อยู่ในสถานที่เลือกในระหว่างดำเนินการเลือก ขั้นต่อไป ให้ผู้นั้นหมดสิทธิที่จะเลือกและได้รับเลือก และให้ถือว่าผู้ซึ่งได้รับเลือกตาม (5) มีเพียงเท่าที่มีอยู่

(7) ในกรณีที่กลุ่มใดมีผู้สมัคร ไม่เกินห้าคน หรือมีผู้มารายงานตัวตาม (1) ไม่เกินห้าคน ให้ผู้สมัครกลุ่มนั้นไม่ต้องดำเนินการเลือกกันเอง โดยให้ถือว่าผู้สมัครทุกคนซึ่งมารายงานตัวในกลุ่มนั้น เป็นผู้ได้รับเลือกขั้นต้นสำหรับกลุ่มนั้น

(8) กลุ่มใดไม่มีผู้สมัคร ให้งดการดำเนินการให้มีการเลือกสำหรับกลุ่มนั้น และไม่มีผลกระทบต่อการเลือกของกลุ่มอื่น

(9) เมื่อได้ผู้ได้รับเลือกขั้นต้นของแต่ละกลุ่มแล้ว ให้ผู้ได้รับเลือกขั้นต้นของแต่ละกลุ่มตกลงกันว่า จะให้ผู้ใดเป็นผู้จับสลากตาม (10) ถ้าตกลงกันไม่ได้ให้วิธีจับสลาก

(10) ให้จัดให้มีการแบ่งสายออกเป็นสายไม่เกินสี่สาย แต่ละสายประกอบด้วยจำนวนกลุ่มเท่ากัน เว้นแต่จะแบ่งให้เท่ากันไม่ได้ ให้แบ่งให้แต่ละสายมีจำนวนกลุ่มใกล้เคียงกันมากที่สุด และในแต่ละสาย ต้องมีกลุ่มไม่เกินห้ากลุ่มแต่ต้องไม่น้อยกว่าสามกลุ่ม และให้บุคคลตาม (9) ของแต่ละกลุ่มจับสลากว่ากลุ่มของตนจะอยู่ในสายใด

(11) ให้ผู้ได้รับเลือกขั้นต้นของแต่ละกลุ่มเลือกผู้ได้รับเลือกขั้นต้นในกลุ่มอื่นที่อยู่ในสายเดียวกัน โดยแต่ละคนมีสิทธิเลือกผู้ได้รับเลือกขั้นต้นในกลุ่มอื่นแต่ละกลุ่มในสายเดียวกันได้กลุ่มละหนึ่งคน ในขั้นนี้ ผู้ได้รับเลือกขั้นต้นในกลุ่มเดียวกันจะเลือกกันเองหรือเลือกตนเองมิได้

(12) เมื่อดำเนินการเลือกตาม (11) แล้ว ให้ผู้อำนวยการการเลือกระดับอำเภอดำเนินการให้มีการนับคะแนนโดยเปิดเผย ให้ผู้ได้รับคะแนนสูงสุดสามลำดับแรกของแต่ละกลุ่มเป็นผู้ได้รับเลือกระดับอำเภอสำหรับกลุ่มนั้น เพื่อไปดำเนินการเลือกในระดับจังหวัดต่อไป ในกรณีที่ในลำดับใดมีผู้ได้คะแนนเท่ากันจนเป็นเหตุให้มีผู้ได้คะแนนสูงสุดเกินสามคน ให้ผู้ซึ่งได้คะแนนเท่ากันดังกล่าวจับสลากกันเองว่าผู้ใดจะได้รับเลือกในกลุ่มนั้น และในกรณีที่มิได้คะแนนไม่ถึงสามคน ให้เฉพาะผู้ซึ่งได้คะแนนเป็นผู้ได้รับเลือก

(13) ให้ผู้อำนวยการการเลือกระดับอำเภอส่งบัญชีรายชื่อผู้ได้รับเลือกตาม (12) ให้ผู้อำนวยการ การเลือกระดับจังหวัดพร้อมด้วยเอกสารหรือข้อมูลตามมาตรา 28 (5) ภายในวันถัดจากวันเลือกระดับอำเภอ เพื่อดำเนินการต่อไป

การดำเนินการตามวรรคหนึ่ง ให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่คณะกรรมการกำหนด ทั้งนี้ ในเขตอำเภอใดมีผู้สมัครไม่เกินห้ากลุ่ม เมื่อได้ดำเนินการเลือกตาม (3) แล้ว ไม่ต้องจัดให้มีการแบ่งสาย ตาม (10) และให้แต่ละกลุ่มเลือกผู้สมัครในกลุ่มอื่นแต่ละกลุ่มได้คนละหนึ่งคน โดยผู้สมัครในกลุ่มเดียวกัน จะเลือกกันเองหรือเลือกตนเองมิได้”

ตามมาตรา 41 พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการได้มาซึ่งสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. 2561 จากเดิมที่บัญญัติว่า “การเลือกระดับจังหวัด ให้ดำเนินการ ดังต่อไปนี้

(1) ผู้ได้รับเลือกระดับอำเภอต้องมาถึงสถานที่เลือกและแสดงตนภายในเวลาที่คณะกรรมการกำหนด ผู้ใดไม่มาหรือมาไม่ทันกำหนดให้หมดสิทธิที่จะเลือกและได้รับเลือก

(2) เมื่อผู้ได้รับเลือกระดับอำเภอมาครบหรือพ้นเวลาตาม (1) แล้ว ให้ผู้อำนวยการการเลือกระดับจังหวัด จัดให้ผู้ได้รับเลือกระดับอำเภอแต่ละกลุ่มรวมอยู่ในกลุ่มเดียวกัน ณ สถานที่ที่ผู้อำนวยการการเลือกระดับจังหวัดกำหนด

(3) ให้ผู้ได้รับเลือกระดับอำเภอแต่ละกลุ่มลงคะแนนเลือกบุคคลในกลุ่มเดียวกันได้ไม่เกินสองคน โดยจะลงคะแนนเลือกตนเองก็ได้ แต่จะลงคะแนนให้บุคคลใดเกินหนึ่งคะแนนมิได้

(4) เมื่อการลงคะแนนของกลุ่มใดแล้วเสร็จ ให้ผู้อำนวยการการเลือกตั้งจังหวัดดำเนินการ ให้มีการนับคะแนนของกลุ่มนั้น โดยเปิดเผย

(5) ให้ผู้ซึ่งได้คะแนนสูงสุดเรียงตามลำดับห้าคนแรกเป็นผู้ได้รับเลือกขั้นต้นของแต่ละกลุ่ม ในกรณี ที่ในลำดับใดมีผู้ได้คะแนนเท่ากันจนเป็นเหตุให้มีผู้ได้คะแนนสูงสุดเกินห้าคน ให้ผู้ซึ่งได้คะแนนเท่ากัน ดังกล่าวจับสลากกันเองว่าผู้ใดจะได้รับเลือกในกลุ่มนั้น ในกรณีที่มิมีผู้ได้คะแนนไม่ถึงห้าคน ให้เฉพาะผู้ซึ่ง ได้คะแนนเป็นผู้ได้รับเลือก

(6) ในกรณีที่ผู้ซึ่งได้รับเลือกตาม (5) ผู้ใดไม่อยู่ในสถานที่เลือกในระหว่างดำเนินการเลือก ขึ้นต่อไป ให้ผู้นั้นหมดสิทธิที่จะเลือกและได้รับเลือก และให้ถือว่าผู้ซึ่งได้รับเลือกตาม (5) มีเพียงเท่าที่มีอยู่

(7) ในกรณีที่กลุ่มใดมีผู้ได้รับเลือกระดับอำเภอรวมกันแล้ว ไม่เกินห้าคน หรือมีผู้มารายงานตัว ตาม (1) ไม่เกินห้าคน ให้ผู้ได้รับเลือกระดับอำเภอกลุ่มนั้น ไม่ต้องดำเนินการเลือกกันเอง โดยให้ถือว่าผู้ได้รับเลือกระดับอำเภอทุกคนซึ่งมารายงานตัวในกลุ่มนั้นเป็นผู้ได้รับเลือกขั้นต้นสำหรับกลุ่มนั้น

(8) กลุ่มใดไม่มีผู้ได้รับเลือกระดับอำเภอ ให้งดการดำเนินการเลือกสำหรับกลุ่มนั้น และไม่มีผลกระทบต่อารเลือกของกลุ่มอื่น

(9) เมื่อได้ผู้ได้รับเลือกขั้นต้นของแต่ละกลุ่มแล้ว ให้ผู้ได้รับเลือกขั้นต้นของแต่ละกลุ่มตกลงกันว่าจะให้ผู้ใดเป็นผู้จับสลากตาม (10) ถ้าตกลงกันไม่ได้ให้ใช้วิธีจับสลาก

(10) ให้จัดให้มีการแบ่งสายออกเป็นสายไม่เกินสี่สาย แต่ละสายประกอบด้วยจำนวนกลุ่มเท่ากัน เว้นแต่จะแบ่งให้เท่ากันไม่ได้ ให้แบ่งให้แต่ละสายมีจำนวนกลุ่มใกล้เคียงกันมากที่สุด และในแต่ละสายต้อง มีกลุ่มไม่เกินห้ากลุ่มแต่ต้องไม่น้อยกว่าสามกลุ่ม และให้นำผลตาม (9) ของแต่ละกลุ่มจับสลากว่ากลุ่มของตน จะอยู่ในสายใด

(11) ให้ผู้ได้รับเลือกขั้นต้นของแต่ละกลุ่มเลือกผู้สมัครในกลุ่มอื่นที่อยู่ในสายเดียวกัน โดยแต่ละคน มีสิทธิเลือกผู้สมัครในกลุ่มอื่นแต่ละกลุ่มในสายเดียวกันได้กลุ่มละหนึ่งคน ในขั้นนี้ ผู้ได้รับเลือกขั้นต้น ในกลุ่มเดียวกันจะเลือกกันเองหรือเลือกตนเองมิได้

(12) เมื่อดำเนินการเลือกตาม (11) แล้ว ให้ผู้อำนวยการการเลือกตั้งจังหวัดดำเนินการ ให้มี การนับคะแนนโดยเปิดเผย ให้ผู้ได้รับคะแนนสูงสุดสองลำดับแรกของแต่ละกลุ่มเป็นผู้ได้รับเลือก ระดับจังหวัดสำหรับกลุ่มนั้น เพื่อไปดำเนินการเลือกในระดับประเทศต่อไป ในกรณีที่ในลำดับใดมีผู้ได้คะแนนเท่ากันจนเป็นเหตุให้มีผู้ได้คะแนนสูงสุดเกินสองคน ให้ผู้ซึ่งได้คะแนนเท่ากันดังกล่าวจับสลากกันเองว่าผู้ใดจะได้รับเลือกในกลุ่มนั้น และในกรณีที่มิมีผู้ได้คะแนนไม่ถึงสองคน ให้เฉพาะผู้ซึ่งได้คะแนนเป็นผู้ได้รับเลือก

(13) ให้ผู้อำนวยการการเลือกระดับจังหวัดส่งบัญชีรายชื่อผู้ได้รับเลือกตาม (12)

ให้ผู้อำนวยความสะดวก การเลือกระดับประเทศพร้อมด้วยเอกสารหรือข้อมูลตามมาตรา 29 (3) ภายในวันถัดจากวันเลือก ระดับจังหวัดเพื่อดำเนินการต่อไป

การดำเนินการตามวรรคหนึ่ง ให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่คณะกรรมการกำหนด ทั้งนี้ ในจังหวัดใดมีผู้ได้รับเลือกระดับอำเภอจากทุกอำเภอมาระดับจังหวัดไม่เกินห้ากลุ่ม เมื่อได้ดำเนินการเลือก ตาม (3) แล้ว ไม่ต้องจัดให้มีการแบ่งสายตาม (10) และให้แต่ละกลุ่มเลือกผู้สมัครในกลุ่มอื่นแต่ละกลุ่มได้คนละหนึ่งคน โดยผู้สมัครในกลุ่มเดียวกันจะเลือกกันเองหรือเลือกตนเองมิได้

ตามมาตรา 42 พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการได้มาซึ่งสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. 2561 จากเดิมที่บัญญัติว่า “การเลือกระดับประเทศ ให้ดำเนินการ ดังต่อไปนี้

(1) ผู้ได้รับเลือกระดับจังหวัดต้องมาถึงสถานที่เลือกและแสดงตนภายในเวลาที่คณะกรรมการ กำหนด ผู้ใดไม่มาหรือมาไม่ทันกำหนดให้หมดสิทธิที่จะเลือกและได้รับเลือก

(2) เมื่อผู้ได้รับเลือกระดับจังหวัดมาครบหรือพ้นเวลาตาม (1) แล้ว ให้ผู้อำนวยการการเลือก ระดับประเทศจัดให้ผู้ได้รับเลือกระดับจังหวัดแต่ละกลุ่มรวมอยู่ในกลุ่มเดียวกัน ณ สถานที่ที่ผู้อำนวยการ การเลือกระดับประเทศกำหนด

(3) ให้ผู้ได้รับเลือกระดับจังหวัดแต่ละกลุ่มลงคะแนนเลือกบุคคลในกลุ่มเดียวกันได้ไม่เกินสิบคน โดยจะลงคะแนนเลือกตนเองก็ได้ แต่จะลงคะแนนให้บุคคลใดเกินหนึ่งคะแนนมิได้

(4) เมื่อการลงคะแนนของกลุ่มใดแล้วเสร็จ ให้ผู้อำนวยการการเลือกระดับประเทศดำเนินการ นับคะแนนของกลุ่มนั้นโดยเปิดเผย

(5) ให้ผู้ซึ่งได้คะแนนสูงสุดเรียงตามลำดับสี่สิบคนแรกเป็นผู้ได้รับเลือกขั้นต้นของแต่ละกลุ่ม ในกรณีที่ในลำดับใดมีผู้ได้คะแนนเท่ากันจนเป็นเหตุให้มีผู้ได้คะแนนสูงสุดเกินสี่สิบคน ให้ผู้ซึ่งได้คะแนน เท่ากันดังกล่าวจับสลากกันเองว่าผู้ใดจะได้รับเลือกในกลุ่มนั้น ในกรณีที่มิได้คะแนนไม่ถึงสี่สิบคน แต่มีจำนวนตั้งแต่ยี่สิบคนขึ้นไป ให้ผู้ได้รับเลือกขั้นต้นของกลุ่มนั้นมีเท่าที่มีอยู่ แต่ถ้ามีผู้ได้คะแนนไม่ถึงยี่สิบคน ให้ผู้อำนวยการการเลือกระดับประเทศจัดให้ผู้ซึ่งไม่ได้รับเลือกซึ่งยังอยู่ ณ สถานที่เลือก ลงคะแนนเลือกกันเองใหม่เพื่อให้ได้จำนวนยี่สิบคน

(6) ในกรณีที่ผู้ซึ่งได้รับเลือกตาม (5) ผู้ใดไม่อยู่ในสถานที่เลือกในระหว่างดำเนินการเลือกขั้นต่อไป ให้ผู้นั้นหมดสิทธิที่จะเลือกและได้รับเลือก และให้ถือว่าผู้ซึ่งได้รับเลือกมีเพียงเท่าที่มีอยู่

(7) เมื่อได้ผู้ได้รับเลือกขั้นต้นของแต่ละกลุ่มแล้ว ให้ผู้ได้รับเลือกขั้นต้นของแต่ละกลุ่มตกลงกันว่าจะให้ผู้ใดเป็นผู้จับสลากตาม (8) ถ้าตกลงกันไม่ได้ให้ใช้วิธีจับสลาก

(8) ให้จัดให้มีการแบ่งสายออกเป็นสายไม่เกินสี่สาย แต่ละสายประกอบด้วยจำนวนกลุ่มเท่ากัน เว้นแต่จะแบ่งให้เท่ากันไม่ได้ ให้แบ่งให้แต่ละสายมีจำนวนกลุ่มใกล้เคียงกันมากที่สุด และในแต่ละ

ละสาย ต้องมีกลุ่มไม่เกินห้ากลุ่มแต่ต้องไม่น้อยกว่าสามกลุ่ม และให้บุคคลตาม (7) ของแต่ละกลุ่มจับสลากว่ากลุ่มของตนจะอยู่ในสายใด

(9) ให้ผู้ได้รับเลือกขั้นต้นของแต่ละกลุ่มเลือกผู้สมัครในกลุ่มอื่นที่อยู่ในสายเดียวกัน โดยแต่ละคน มีสิทธิเลือกผู้สมัครในกลุ่มอื่นแต่ละกลุ่มในสายเดียวกันได้กลุ่มละไม่เกินห้าคน ผู้ได้รับเลือกขั้นต้นในกลุ่มเดียวกัน จะเลือกกันเองหรือเลือกตนเองมิได้

(10) เมื่อดำเนินการเลือกตาม (9) แล้ว ให้ผู้อำนวยการการเลือกตั้งประเทศดำเนินการนับคะแนนโดยเปิดเผย แล้วแจ้งผลการนับคะแนนให้คณะกรรมการทราบ

เมื่อคณะกรรมการได้รับรายงานตาม (10) แล้ว ให้รอไว้ไม่น้อยกว่าห้าวัน เมื่อพ้นกำหนดเวลา ดังกล่าวแล้ว ถ้าคณะกรรมการเห็นว่าการเลือกเป็นไปโดยถูกต้องสุจริต และเที่ยงธรรม ให้ประกาศผลการเลือก ตาม (10) ในราชกิจจานุเบกษา โดยให้ ผู้ได้รับคะแนนสูงสุดในแต่ละกลุ่มตั้งแต่ลำดับที่หนึ่งถึงลำดับที่สิบ เป็นผู้ได้รับเลือกเป็นสมาชิกวุฒิสภาจากกลุ่มนั้น และผู้ได้รับคะแนนลำดับที่สิบเอ็ดถึงลำดับที่สิบห้า ของแต่ละกลุ่มอยู่ในบัญชีสำรองของกลุ่มนั้น และแจ้งให้สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภาทราบ

ในการจัดเรียงลำดับตามวรรคสองสำหรับผู้ที่อยู่ในลำดับที่มีคะแนนเท่ากัน ให้จัดให้มีการจับสลาก เพื่อเรียงลำดับต่อไป

การดำเนินการตามวรรคหนึ่ง ให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่คณะกรรมการกำหนด”

ผู้ศึกษาเห็นควรให้ยกเลิก มาตรา 40 มาตรา 41 และมาตรา 42 แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการได้มาซึ่งสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. 2561 ซึ่งเป็นวิธีการเลือกกันเองของสมาชิกวุฒิสภา ตั้งแต่ระดับอำเภอ ระดับจังหวัด และระดับประเทศ เปลี่ยนมาใช้วิธีการเลือกตั้งโดยอ้อม ประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้ง เลือกตัวแทนหรือคณะบุคคล จากนั้นตัวแทนหรือคณะบุคคลที่ได้รับการเลือกตั้งจะไปดำเนินการเลือกผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองนั้นๆ ต่อไป

เอกสารอ้างอิง

พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการได้มาซึ่งสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. 2561

มาตรา 11 มาตรา 13 มาตรา 14 มาตรา 24 มาตรา 40 มาตรา 41 และมาตรา 42

ประกาศคณะกรรมการการเลือกตั้ง เรื่อง การมีลักษณะอื่น ๆ ในทำนองเดียวกัน ตามมาตรา 11 แห่ง

พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการได้มาซึ่งสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. 2561 ข้อ 4-19.

พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. 2561

มาตรา 76 มาตรา 79 และมาตรา 81